

Podgorica, 28. novembar 2024. godine

Broj: 8-501/24-2768/S

SEKTORSKA ANALIZA

za utvrđivanje prijedloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
 za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
 iz Budžeta Crne Gore u 2025. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. **OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO**
 1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ Razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ Zaštita životne sredine
☐ Smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ Zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i van institucionalno obrazovanje	☐ Održivi razvoj
☐ Društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ Zaštita potrošača
☐ Pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ Rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ Borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ Tehnička kultura	☐ Borba protiv bolesti zavisnosti
☐ Druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2025. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija.

Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Osobe sa invaliditetom čine posebno ranjivu grupu koja je često marginalizovana i heterogena, a uzroci invaliditeta variraju od urođenih do stečenih fizičkih, senzornih, intelektualni ili psihosocijalnih oštećenja. Zbog brojnih prepreka, ove osobe imaju poteškoće u pristupu zdravstvenim uslugama, dijelom zbog fizičke nedostupnosti, ali i zbog nedovoljno kvalitetno pruženih usluga.

Iako na nivou primarne zdravstvene zaštite postoje centri za djecu s posebnim potrebama i fizikalnu terapiju (prvenstveno za djecu s posebnim potrebama, ali i za osobe s invaliditetom) u Crnoj Gori, osobe sa invaliditetom se i dalje suočavaju sa značajnim preprekama prilikom korišćenja zdravstvene zaštite u zemlji. Veliki problem predstavlja i nepostojanje registra osoba sa invaliditetom, što u značajnoj mjeri otežava analizu potreba ove kategorije lica, kao i kreiranje politike i budućih aktivnosti u cilju obezbjeđivanja dostupnije i pristupačnije zdravstvene zaštite. Od ove grupe, djeca s teškoćama u razvoju suočavaju se sa ozbiljnim preprekama u pristupu kvalitetnom zdravstvu, obrazovanju, socijalnoj zaštiti i uslugama dječje zaštite i pate zbog ograničene uključenosti u društvo (Evropska komisija, 2021, 2022).

Jedna od deset osoba u Crnoj Gori živi sa nekim od oblika invaliditeta. Treba istaći i činjenicu da je Crna Gora tek popisom stanovništva, domaćinstava i stanova po prvi put 2011. godine prikuplja podatke o postojanju smetnji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Podaci MONSTAT-a pokazuju da od ukupnog broja stanovnika, 11% (68.064) njih ima smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti uzrokovane dugotrajnom bolešću, invaliditetom i starošću, 5% građana ima problem s kretanjem, 2% s vidom, 1% stanovništva ima problem sa sluhom.

Kada je riječ o djeci sa smetnjama i teškoćama u razvoju, **prioritetni problemi i potrebe koje treba riješiti u 2025. godini** finansiranjem projekata i programa NVO su: rano otkrivanje smetnji djeteta i potrebnu intervenciju, podršku porodicama koje se brinu o djeci sa smetnjama u razvoju (što podrazumijeva međusektorsko rano otkrivanje i intervenciju), uključivanje djece u sistem redovnog obrazovanja kako bi se sistemski napori, umjesto pristupa koji je uglavnom reaktivne i kompenzatorne prirode, usmjerili ka prevenciji i ranoj multisektorskoj intervenciji, što u načelu podrazumijeva davanje imperativa prevenciji, podršci porodici i inkluziji djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Pored toga, barijere s kojima se djeca sa smetnjama i teškoćama u razvoju suočavaju u pristupu zdravstvu, obrazovanju i uslugama socijalne i dječje zaštite, u vezi su s brojnim sistemskim barijerama, kao i teritorijalnoj pokrivenosti svih usluga u vezi s ovom populacijom, kao i nedovoljnog obuhvata djece uslugama dječje i socijalne zaštite. Potrebno je uspostaviti izbalansirani fokus u dva pravca – jedan se odnosi na specijalizovanu podršku (logopedi, psiholozi, fizioterapeuti, asistenti u nastavi, itd), a drugi na primarne usluge i podršku koju u okviru lokalne zajednice pružaju učitelji, nastavnici, socijalni radnici, zdravstveni radnici, tj. osobe koje su u neposrednom kontaktu s djecom sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama.

Takođe, od izuzetne je važnosti rano otkrivanje smetnji u razvoju djece tokom prve tri godine života, kao i u njihovim kasnijim uzrastima, a naročito prije upisa u školu i tokom školovanja, gdje bi obuhvat djece trebao biti sistematičan. Ovo znači da bi praćenje, odnosno skrining, posaban akcnat trebao staviti i na djecu koja su izvan obrazovnog sistema. Dodatno, trebalo bi ojačati i proširiti ulogu savjetovališta za djecu sa smetnjama u razvoju u okviru domova zdravlja, ojačati terenske posjete roditeljima i ulogu patronažnih službi i kućnih posjeta kako bi se pružila podrška djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama.

U Crnoj Gori i dalje dominantan medicinski model u oblasti rane intervencije i rehabilitacije, te su ovi procesi osujećeni nepotrebnim preprekama, od kojih je većina povezana s negativnom psihosocijalnom percepcijom invaliditeta. Pristupi servisa rehabilitacije za djecu sa smetnjama u razvoju i dalje opterećeni brojnim problemima. Broj tih servisa je smanjen, kao i njihova teritorijalna zastupljenost, pa djeca iz udaljenih mjesta i ruralnih krajeva teško dolaze do usluga rehabilitacije koje su u skladu s njihovim potrebama. Pored svega navedenog, djeca sa smetnjama u razvoju i njihove porodice svakodnevno se suočavaju sa specifičnim problemima, kao što su nedostatak pomoći i podrške za njihovo uključivanje u škole, iskustva nasilja i nedostatak odgovarajućih alata za njihovo prijavljivanje, poteškoće u pristupu zgradama ili uslugama, kao i problemi u vezi sa mogućnošću učešća u procesima donošenja odluka koje utiču na njihove živote. S tim u vezi, međunarodna dokumenta koja posebno štite i djecu s invaliditetom su Konvencija UN o pravima djeteta i Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom.

Iako Crna Gora pruža podršku i zaštitu djeci sa smetnjama ili teškoćama u razvoju, ipak se prepoznaje potreba za povećanjem opsega i dostupnosti usluga psihologa i defektologa kako djeci tako i roditeljima/starateljima djece sa smetnjama ili teškoćama u razvoju ili invaliditetom. Osim uloge psihologa i defektologa, veoma značajna je uloga i fizioteraapeuta u procesu habilitacije i rehabilitacije.

Poremećaji mentalnog zdravlja predstavljaju jedan od najvećih izazova javnog zdravlja, mjereno prevalencom, opterećenjem bolesti i invaliditetom, navodi se u Strategiji zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2019-2023¹. Teret poremećaja mentalnog zdravlja nastavlja da raste, sa značajnim uticajem na zdravlje, ključna socijalna i ljudska prava i ekonomske posljedice u svim zemljama svijeta. U Evropi, i globalno, nastavljena je posvećenost deinstitucionalizaciji i razvoju službi za mentalno zdravlje u zajednici, iako je napredak neravnomjeran u različitim zemljama. Opšti je konsenzus da liječenje treba obezbijediti u lokalnoj zajednici. Djeca i adolescenti posebno su izloženi riziku oboljevanja od mentalnih bolesti. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, 3 do 12% mladih ima ozbiljan poremećički poremećaj a 20% mladih starosti do 18 godine ima neki od oblika razvojnih, emocionalnih ili ponašajnih problema. U Startegiji se ističe i da pored opšte populacije, posebna pažnja mora biti posvećena promociji i prevenciji mentalnog zdravlja djece i mladih zbog ranog prepoznavanja i rane intervencije kod poremećaja ponašanja i problematike mentalnog zdravlja te prevencije daljih komplikacija.

Izveštaj Evropske Komisije iz 2023. u okviru *Poglavlja 19 Socijalna politika i zapošljavanje* ukazuje na to da u oblasti zaštite prava osoba s invaliditetom nije bilo napretka. Osobe s invaliditetom u Crnoj Gori ne mogu u potpunosti da uživaju svoja prava i kontinuirano se suočavaju s različitim vrstama diskriminacije.²

¹ *Strategija zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2019-2023*, Ministarstvo zdravlja Crne Gore, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/60af25aa-a65e-4957-84d8-e77a3182ab9b>

² *Commission staff working document, Montenegro 2023 Report*, Brisel, 2023, str. 48, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/montenegro-report-2023_en

Krovna strateška dokumenta u Crnoj Gori, kao što su **Srednjoročni program Vlade Crne Gore 2022-2024**³ kao i **Nacionalna Strategija održivog razvoja do 2030. godine**⁴, primarni akcenat stavljaju na eliminisanje diskriminacije osoba sa invaliditetom, kao i unapređenje njihovih prava. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine predviđa aktivno bavljenje poboljšanjem uslova života osoba s invaliditetom u različitim segmentima života, stavljajući fokus na potrebu unapređenja dostupnosti zdravstvenih usluga i programa za lica s invaliditetom, izgradnji objekata za obrazovanje koji su prilagođeni djeci i licima s invaliditetom, odnosno koji su rodno senzitivni i koji pružaju bezbjedno, nenasilno, inkluzivno i djelotvorno okruženje za učenje za sve.

Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027⁵ prepoznaje preduzimanje neophodnih koraka u narednom periodu, a one koje može preduzeti i NVO sektor u partnerstvu sa Ministarstvom zdravlja su:

- Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojim se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i uslugama.
- Usluge i informacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju moraju biti potpuno dostupne licima s invaliditetom, uključujući povećanje broja dostupnih ginekoloških stolica i obezbjeđivanje adekvatnih informacija u pristupačnim formatima i alternativnim metodama komunikacije za sve žene i djevojčice s invaliditetom u vezi sa njihovim seksualnim i reproduktivnim pravima
- Puna implementacija propisa kojim se zabranjuje prisilna sterilizacija u svim okolnostima.
- Sprovođenje obuka zaposlenih u redovnim zdravstvenim službama o pravima sadržanim u Konvenciji, kao i preuzimanje modela ljudskih prava umjesto dominirajućeg medicinskog modela.
- Stvaranje uslova da se sva zdravstvena zaštita i usluge pružene licima s invaliditetom, uključujući i sve usluge mentalnog zdravlja i službi, zasnovani na slobodnoj i informisanoj saglasnosti dotične osobe, pri čemu je saglasnost treće strane izričito zabranjena.

Komite UN za prava lica sa invaliditetom, u pogledu prepreka sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti u Crnoj Gori, evidentirao je sljedeće probleme:

- Ograničen i nejednak pristup zdravstvenim uslugama licima s invaliditetom, posebno licima u institucijama.
- Nedostatak odgovarajuće obuke zdravstvenih radnika o ljudskim pravima lica s invaliditetom.
- Nedostatak informacija o primjenjenim mjerama, kako bi se osiguralo da zdravstveni radnici djeluju na osnovu individualne, slobodne i informativne saglasnosti u svim donošenjima odluka o pravu na zdravlje lica s invaliditetom.

Komite za prava lica sa invaliditetom u Zaključnim zapažanjima o inicijalnom izvještaju Crne Gore u dijelu „Glavna područja zabrinutosti i preporuke“ konstatuje i da:

- Rane usluge identifikacije i intervencije su uglavnom nedovoljne, posebno na lokalnom nivou i uglavnom prate medicinski model;

³ Srednjoročni program rada Vlade Crne Gore za period 2022-2024 s programom rada za 2022. godinu, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/7c683907-59a9-41e8-8a1f-72fdded711eac>

⁴ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, dostupno na: <https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8fd5-7827a19a1f5a>

⁵ Strategija za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Podgorica, 2022, str. 2, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/e9659c4e-e7f6-41f2-ab98-0fd115b80601>

- Podrška pružena roditeljima djece s invaliditetom je nedovoljna.

Nadalje, ona preporučuje državi članici da:

- Obezbijedi djeci sa invaliditetom, nezavisno od vrste njihovog oštećenja, neophodne intervencije u ranom djetinjstvu i razvojne usluge u saradnji sa reprezentativnim organizacijama roditelja sa djecom sa smetnjama u razvoju, uključujući i na lokalnom nivou, što je u skladu sa Konvencijom;
- Razvije djelotvorne kvalitetne usluge podrške u zajednici za roditelje koji se brinu o djeci sa smetnjama u razvoju.

Komiteet za prava osoba sa invaliditetom (CRPD) u zaključnim zapažanjima o inicijalnom izvještaju Crne Gore je evidentirao određene probleme i dao preporuke za unapređenje. Ministarstvo zdravlja prepoznalo potrebu i mogućnost da kroz finasiranje projekata i programa nevladinih organizacija može u velikoj mjeri doprinijeti rješavanju prepoznatih problema i realizaciju planiranih aktivnosti u strateškim dokumentima i preduzimanje koraka koje preporučuje Komitet za prava osoba sa invaliditetom.

Svi gore navedeni podaci su vrlo indikativni za zaključak da i dalje postoji znatno izražena potreba za implementacijom aktivnosti za unapređenje zdravstvene zaštite i usluga pruženih djeci, posebno djeci sa smetnjama ili teškoćama u razvoju, kao i licima sa invaliditetom.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<ul style="list-style-type: none"> - Komitet za prava lica s invaliditetom - Strategija zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2019-2023 	<ul style="list-style-type: none"> - CRPD je razmotrio inicijalni izvještaj Crne Gore (CRPD / C / MON / 1) na 340. i 341. sastanku (vidjeti CRPD / C / SR.340 i 341), održanom 17. i 18. avgusta 2017. godine https://wapi.gov.me/download/6d600a44-0283-40ac-9d7e-8eaa1c460bb1?version=1.0 - https://www.gov.me/dokumenta/60af25aa-a65e-4957-84d8-e77a3182ab9b

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<p>Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027 i Akcioni plan za Sprovođenje strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027, za period 2022-2023.</p>	<p>Operativni cilj 2: Stvaranje uslova za eliminaciju svih oblika diskriminacije i društvene isključenosti kojima se suočavaju djeca s invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju u svim oblastima od značaja za postizanje pune ravnopravnosti i jednakog položaja u društvu.</p> <p>Aktivnost: 2.5. Tehnička pomoć za definisanje minimalnog paketa usluga koje su opštine u obavezi da pruže djeci i razvoj standardnih operativnih procedura za koordinaciju među sektorima i pružanje integrisanog, holističkog i pristupa usmjerenog na dijete.</p> <p>Operativni cilj 9: Smanjenje nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama</p> <p>Aktivnosti: 9.3. Organizacija edukativnih radionica na primarnom nivou zdravstvene zaštite o pravima iz oblasti zdravstvene zaštite za LSI u CG, preventivnim pregledima, ginekološkim pregledima za žene, seksualnom i reproduktivnom zdravlju, mentalnom zdravlju 9.5. Medijska promocija unapređenja zdravstvene zaštite OSI i promocija važnosti preventivnih pregleda za OSI 9.6 Unapređenje kvaliteta i obima prava iz oblasti rehabilitacije - medicinsko-tehničkih pomagala i opreme 9.7. Priprema i usvajanje protokola o postupanju prema osobama s invaliditetom u pružanju zdravstvene zaštite 9.8. Nabavka ginekoloških stolica za žene s invaliditetom u svim gradovima u Crnoj Gori</p>

Strategija zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2019-2023

9.10. Izrada natpisa na brajevom pismu za nazive ustanova i prostorija u svim zdravstvenim ustanovama u CG

Strateški cilj: Unaprijediti mentalno zdravlje populacije i smanjiti teret mentalnih oboljenja u populaciji, sa posebnim fokusom na rizične i vulnerabilne grupe

Operativni cilj 1: Intenzivirati aktivnosti promocije mentalnog zdravlja i prevencije mentalnih poremećaja sa posebnim naglaskom na najranjivije grupe i one koji su najviše izloženi riziku

Neki od oblika rada koje se preporučuju za sprovođenje navedenog cilja, u svim sektorima (zdravstvo, prosvjeta, socijalno staranje, itd) su:

- kontinuirano zdravstveno vaspitanje i prosvjećivanje stanovništva u vezi sa mentalnim zdravljem i mentalnim oboljenjima
- savjetovanje i rad sa individuama i porodicama pod povećanim rizikom ili onima koji su izloženi stresnoj situaciji

Porodice i staratelji osoba sa problemima mentalnog zdravlja su takođe pod povećanim rizikom i time u potrebi za posebnim mjerama prevencije. Rad sa njima uključuje:

- savjetovanje
- individualnu i grupnu terapiju

Operativni cilj 2: Uspostaviti i razviti pristupačne, sigurne i efektivne službe zaštite mentalnog zdravlja, u skladu sa potrebama zajednice, koje ispunjavaju psihičke, fizičke i socijalne potrebe i očekivanja osoba sa problemima mentalnog zdravlja i njihovih porodica.

<p>Strategija razvoja zdravstva za period od 2023-2027. godine sa akcionim planom za period 2023-2024. godinu</p> <p>Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027</p>	<p>U oblasti ranog otkrivanja osoba sa poremećajima ponašanja i problemima mentalnog zdravlja neke od mjera bi bile:</p> <ul style="list-style-type: none"> • senzibilizacija i edukacija osoblja primarne zdravstvene zaštite za rano prepoznavanje poremećaja ponašanja i problema mentalnog zdravlja; • edukacija nastavnog osoblja predškolskih i školskih ustanova u cilju ranog prepoznavanja poremećaja ponašanja i problema mentalnog zdravlja djece i adolescenata, u uzorkovanom broju obrazovnih ustanova; • edukacija članova porodice i uključivanje porodica u terapijski proces. • savjetovanje, individualna i grupna terapija za djecu i adolescente sa poremećajima ponašanja i problemima mentalnog zdravlja <ul style="list-style-type: none"> • U cilju realizacije Operativnog cilja: <i>Ojačati javnozdravstvene kapacitete sa kompetencijama potrebnim za razvijanje, implementaciju i monitoring javnozdravstvenih politika</i>, planirano je sprovođenje 6 aktivnosti među kojima su i : <ul style="list-style-type: none"> • sprovođenje situacione analize o zdravstvenim potrebama i nejednakostima u populaciji osoba sa invaliditetom, sa preporukama za smanjivanje nejednakosti mjereno kroz veci obuhvat, nivo zaštite u slučaju vanredne situacije, unaprijedjenje inkluzivnosti preventivnim servisima (imunizacija) i sl.; • izrada preporuka za unapređenje dostupnosti/pristupačnosti zdravstvenoj zaštiti lica sa invaliditetom; • Smanjenja nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama. Cilj je da do 2027. godine, procenat diskriminacije bude smanjen sa postojećih 43,8%, na 39%. Takođe, cilj je da bude smanjen i nivo fizičkih prepreka i barijera
---	---

sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom u oblasti zdravstva, na 28% do 2027. godine.

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema podrazumijeva sprovođenje nekih od sljedećih aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizacija edukativnih radionica na primarnom nivou zdravstvene zaštite o pravima iz oblasti zdravstvene zaštite za LSI u CG, preventivnim pregledima, ginekološkim pregledima za žene, seksualnom i reproduktivnom zdravlju, mentalnom zdravlju - Medijska promocija unapređenja zdravstvene zaštite OSI i promocija važnosti preventivnih pregleda za OSI - Priprema i usvajanje protokola o postupanju prema osobama s invaliditetom u pružanju zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizovano najmanje 6 edukativnih radionica na nivou CG (po najmanje dvije u sve tri crnogorske regije, minimum 60 učesnika) - Sprevedeno najmanje 20 medijskih pojavljivanja (gostovanja, pisani i elektronski mediji) posvećenih promociji zdravlja OSI - Usvojen Protokol o postupanju prema osobama s invaliditetom prilikom pružanja zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađeni dokumenti - Evaluacije sa događaja/radionica - Liste učesnika događaja - Narativni i finansijski izvještaji - Monitorig Ministarstva o toku realizacije - Pojedinačna i ukupna statistika o realizovanim programima, broju posjetilaca i td.

<p>-Izrada natpisa na brajevom pismu za nazive ustanova i prostorija u svim zdravstvenim ustanovama u CG</p> <p>-Obezbjedivanje besplatnih usluga psihologa, defektologa/logopeda i fizioterapeuta za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju</p> <p>- Obezbjedivanje besplatnih usluga psihološkog savjetovanja i podrške roditeljima/starateljima djece sa smetnjama u razvoju</p> <p>- Obezbjedivanje besplatnih usluga psihološkog savjetovanja i podrške licima sa invaliditetom</p>	<p>- Broj izrađenih natpisa (minimum 2 ZU sa kompletnim izrađenim natpisima)</p> <p>- Broj i vrsta pruženih usluga (minimum po 300 pruženih psiholoških, defektoloških i fizioterapeutskih usluga); Broj djece i mladih kojima je pružena usluga (minimum 60 djece i mladih);</p> <p>-Broj i vrsta pruženih usluga (Minimum 250 pruženih usluga); Broj roditelja/staratelja kojima je pružena usluga (minimum 50 osoba);</p> <p>- Broj i vrsta pruženih usluga (minimum 300 pruženih psiholoških usluga); Broj osoba kojima je pružena usluga (minimum 75 osoba);</p>	
--	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini doprinijeti projekti i program nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2023. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva(ukratko opisati)
<p>Javni konkurs će doprinijeti ostvarivanju ciljeva:</p> <p>➤ Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027:</p>	<p>Javni konkurs će obezbijediti da se, kroz zajedničko djelovanje i partnerski odnos Ministarstva zdravlja i nevladinih organizacija, što veći broj planiranih i potrebnih aktivnosti sprovede i da se doprinese povećanju jednakosti u pružanju zdravstvene zaštite (naročito žena sa invaliditetom), poboljšanju kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga, poveća svijesti o redovnim</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Operativni cilj 2: Stvaranje uslova za eliminaciju svih oblika diskriminacije i društvene isključenosti kojima se suočavaju djeca s invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju u svim oblastima od značaja za postizanje pune ravnopravnosti i jednakog položaja u društvu <p>Operativni cilj 9: Smanjenje nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama</p> <p>➤ Strategija zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori 2019-2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strateški cilj: Unaprijediti mentalno zdravlje populacije i smanjiti teret mentalnih oboljenja u populaciji, sa posebnim fokusom na rizične i vulnerabilne grupe; o Operativni cilj 1: Intenzivirati aktivnosti promocije mentalnog zdravlja i prevencije mentalnih poremećaja sa posebnim naglaskom na najranjivije grupe i one koji su najviše izloženi riziku o Operativni cilj 2: Uspostaviti i razviti pristupačne, sigurne i efektivne službe zaštite mentalnog zdravlja, u skladu sa potrebama zajednice, koje ispunjavaju psihičke, fizičke i socijalne potrebe i očekivanja osoba sa problemima mentalnog zdravlja i njihovih porodica. 	<p>zdravstvenim pregledima, unaprijedi mentalno zdravlje djece i mladih sa smetnjama ili teškoćama u razvoju i njihovih roditelja/staratelja, unaprijedi rehabilitacija i rehabilitacija OSI.</p>
---	---

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2025. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iztačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donator s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Zajedno ka unapređenju zdravstvene zaštite i podrške za OSI i djecu sa smetnjama u razvoju"	120.000,00 eura	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i program treba da odgovore u 2023. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
<p>Širok je dijapazon korisnika koji će imati benefite od realizacije projekata nevladinih organizacija. Sektorskom analizom prepoznate su sljedeće grupe korisnika:</p> <p>Direktne ciljne grupe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - djeca, posebno djeca sa smetnjama ili teškoćama u razvoju (direktno i indirektno minimum 60 djece i mladih) - roditelji/staratelji djece sa smetnjama ili teškoćama u razvoju (direktno i indirektno minimum 50) - lica sa invaliditetom, posebno žene sa invaliditetom (minimum 50) <p>Indirektne ciljne grupe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - učitelji, nastavnici, socijalni radnici (minimum 150) - medicinski kadar (minimum 60) - društvena zajednica. <p>Potrebe ciljnih grupa detaljno su opisane u prvom dijelu sektorske analize.</p> <p>Realizacijom aktivnosti doprinijeće se povećanju jednakosti u pružanju zdravstvene zaštite (naročito žena sa invaliditetom), poboljšanje kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga, povećanju svijesti o redovnim zdravstvenim pregledima, unapređenju mentalnog zdravlja djece i mladih sa smetnjama ili teškoćama u razvoju i njihovih roditelja/staratelja, unapređenju rehabilitacije i rehabilitacije OSI.</p>

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira financirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa "Unapređenje zdravstvene zaštite i podrške za OSI i djecu sa smetnjama u razvoju"	10

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: "Zajedno ka unapređenju zdravstvene zaštite i podrške za OSI i djecu sa smetnjama u razvoju"	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 15.000 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32 Zakona o NVO, definisano je: "**Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.**"

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

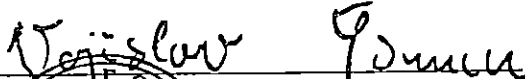
Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama NVO "Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetanjama u razvoju-Podgorica"
Javnim pozivom ostavljena mogućnost dostavljanja komentara na adresu Ministarstva i elektronskim putem.	Od 30. avgust do 15. septembar 2024. godine.	Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju "Rastimo zajedno"

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/lica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Zajedno ka unapređenju zdravstvene zaštite i podrške za OSI i djecu sa smetnjama u razvoju"	3	Sandra Damjanović Milica Marković Kenan Kurtagić

Ovjera ministra:

dr Vojislav Šimun	M.P.	
_____ Ime i prezime		_____ Potpis

